

B i d r a g

37

till

SVENSKA SKALDEKONSTENS HISTORIA.

A f h a n d l i n g

som med viddberömda Philos. Facultetens
tillstånd

under inseende af

MAG. PEHR DANIEL AMADEUS ATTERBOM

Professor i Ästhetiken och Vitterheten, Ridd. af K. N. O.

En af de Aderton i Svenska Akademien,

Ledamot af åtskilliga Lärda Samfund

för

Philosophiska Graden

utgifves

af

GUSTAF JULIUS HALLENCREUTZ

Smälänning. Riddarhus-Stip.

och offentlig försvaras

på Gustavianska Lärosalen d. 10 Juni 1842.

p. v. t. f. m.

4.

UPSALA 1842.

Wahlström & Lästbom.

BRUKS-PATRONEN

OCH RIDDAREN AF KONGL. WASA ORDEN

HÖGÅDLE

HERR ERIC CEDERBORGH

vördnadsfullt tillegnadt

af

G. J. HALLENCREUTZ.

EN HULD MODER

af

Sonlig kärlek och tacksamhet.

han här nämner, förestå så den dygdige, som den lastfulle, under ålderdomen; huru förskräcklig måste denna då vara, om man ej, i ett ädelt och godt medvetande, har mot dem någon tillräcklig motvigt? Det behöfdes alldeles icke här någon slut-användning. En och hvar, som har ringaste sinne för poetisk effect, måste finna, att en sådan här skulle blott hafva försvagat denna sista målning." (Rättare: försvagat dess intryck; genom att öfverflödigt, med en i förhållande till sjelfva målningen matt underrättelse om det af Hercules fattade beslutet, störa läsaren i den djupt allvarliga besinning, hvori denna slut-målning är företrädesvis ämnad och egnad att hålla honom fast).

Mycket kunde vara att tillägga om släktskapsförhållandet mellan poetisk bild och poetisk sentens; men vi få spara det till ett annat tillfälle. En gnomisk lärodikt är lyckligt utförd i den mån, som båda, ständigt, spela in i hvarandra och sammangjuta sig med hvarandra. Äfven der sentensen är bildlös, måste hon, för att vara poetisk, genom sin concentrisk art, genom en blytlik tank-åskådlighet, närma sig till det bildliga. Att så är, visar sig jemväl i förevarande lärodikt öfverallt, der Skalden har som mest lyckats. T. ex.

"Sätt dina krafter i bruk, förr än äldren och gråhåren yppas!
Tänk! här är intet bestånd i verlden, och allt är i loppet.
Såsom en eld, en ström, ett glas, ett gräs och en blomma,
Brinner, och rinner, och skin', och grönskas och blomstras,
om afton,

Men finns släckt, stilld, bräckt, och torrkad och vissnad, om
morgon:

Alltså mennisko-lif, som en rök, försvinner i vädret.

. . . . .
Solen bergas, och hvar dag vanskar hon ljuset i mörker,
Men kommer upp och mornar igen, hvar morgon, å skiftes:
Mennisko-lif icke så; när det en gång skrider undan,
Kommer det aldrig igen, men blir i det eviga mörka.
Hvad blifver all vår lust, när kropp och själ äro skilda,
Ögat har intet ljus, och örat har intet som höres?
Ack! att ock ingen dröm är uti den eviga sömnen!*)

. . . . .
Gud, han är ärones Gud; Guds ansigte lyser oss äran;
Äran är dygdenes rot, alla dygders grundval är äran.
Märk då, min son! ingen dygd, som icke beror uppå visdom;
Vett är dygdenes ljus, och visdom är dygdenes öga.
Vett hörer arbete till, vinns ej utan idkeligt omak;
Visdom är själens sol, som töcknen skingrar och dimman,
Att hon skönliga se kan, hvad henne tjenar och höfver.

. . . . .
Än är'et ett, som märkligt är: Om än allhanda lärdom,
Allsköns dygder och himmelsk vett ditt hjerta bekröna,
Och den ädela Mildhet allen hon fattas i kronan:
Så är' all' öfriga dygder af intet ljus, utan anscend'.
Dygd utan dådlig mildhet, en dunst är, en målning i vatten,
Skugg' utan kropp; en fyllning af vind; ett ljom**), och ett
nordblys.

Födder är ingen man för sin skull allen hit i verlden;
För sin omätliga lust eller all-stund-torstiga svalg skull,
Fått hafver ingen kif. Ty såsom plantor och örter,
Fänad och fågel och djur i skogen, och fiskar i vattnet,
Alle till mennisko-tjenst äro skapad' och ärnad' af Herran:
Så är ock mannenom man, till fromma, den ene den androm,
Ordnad af Guds försyn; den lägre skall tjena den höggre,
Store befrämja de små . . . . .
Derföre lef ock du, så att andre må prisa sig sälle,

*) Dessa ord äro Vällustens.

**) Dön. (Verbet "ljomma" är ännu ej kommet ur bruk).

Af dina mildhets frukt: var allom nyttig i verlden.

. . . . .
 Såsom en lampa sin eld förkofrar, och lyser i mörkret,
 Alltmedan hon sin spädsel och näring njuter af oljo:
 Så vill ock adels stånd, med öfning af adliga dygder,
 Hållas uti sin glans. Tryter här af Dygdenes oljo:
 Släckt blifver adels-glans, och lampan hon tynes i mörker.
 Snöd är en Ädelman, den sjelf-sina dygder ej adla;
 Snöd är en Ädelman, den mors-qvedet adlar allena!"

Dessa prof torde göra tillfyllest att bestämma våra läsares omdöme, så väl öfver andan, tonen, stilen af denna lärodikt, som öfver vår uppskattning deraf. En egentlig granskning, hvartill här ej finnes utrymme, skulle visa, att den är behäftad med åtskilliga brister; en och annan, kanske, redan i sjelfva conceptionen och compositionen; säkerligen dock ännu flera i utförandet: men ock, att den genom ingen af dessa, huru än den ästhetiska kritikens synförmåga och fordringar må skärpas, kan förlora sitt välförvärfvade, och alltså rättmätigt häfdvunna hedersrum i spetsen för sjuttonde århundradets svenska vitterhet,

---

II.

UR BALLETTEN: DEN FÅNGNE CUPIDO.

1.

Venus till sin Son.

Kan du besinna, hvad harm, min Son! den stolta Diana
 Månde bevisa så ditt, som mitt gudomliga välde?
 Skall man längre se till, och lid' hin odrägliga smälek?
 Allt det å jorden bor, och allt hvad i luften och hafvet
 Kräller och kryper och har sin svang och simmande, måste

Tillbedja vårt majestät. Vår spiras makt öfver alla
 Vyrkliga sig breder ut. Ja, Himmel och Helvete måste
 Lyd' och luta för oss! Den mäktige Himla-Regenten,
 Jupiter, i hvars hand gror ljungeld, dunder och åska:
 När min son sticker an sitt bloss, och börjar att hota, —
 Då måst Jupiter hämma sin eld, sitt dunder och åska;
 När som han allvare ser, lägger han sin scepter och krona
 Min son å fot, och gör sig blidan i älskog och ödmjuk.

Än Neptun den hissjote, salt-sjö-skummig i skägget?
 Aldrig är han så vild bland storm och rasande böljor,
 Aldrig är han så vred, — när Amor täcks vinka med öga,
 Måste han sänka sin arm med sin tre-tandiga gaffel;
 Skummen vringar han då ur sitt skägg och saltet ur håren,
 Läpparna lämpar i lag, sin blida Salacia kysser;
 Lyktas så vreden, att han Salacia somnar i famnen.

Triton och all hans hjord, hans fenade-fjellota boskap,
 Delphin, tumlande marsvin, glittrande, slipprige skälar,
 Jemte de hvälfvande berg, de skubbiga, skilpota hvalar:
 Alla befinna de min sons eld, i de grundlösa djupen;
 Alla så brinna de, midt uti vattnet och kölden, af älskog.

. . . . .

Det hafver rönt den stridsamme Mars, så väl som all' andra
 Gudar, och ädla gudinnor. Men hon, den spotska Diana,
 Hon är allen, som lek gör af oss, vårt rike föraktar.
 Hon gör utaf vårt våld en spott, ett kitslande löje;
 Hvarföre du, min son, som en hurtigan hjelte bete dig!
 Tag dina vapen, ditt bloss, din båga, din' ängstande pilar,
 Se ditt ramm; törs du, så träd henne käck under ögon;
 Vill du, så statt uppå lur; se till, att du drabbar i bröstet;
 List och kraft vare dig lika god', till att fälla din ovän!

2.

Den af Diana afväpnade, och sjelf i henne föräl-
 skade Cupido, till hennes beläte, som han låtit
 afmåla i sin skölds silfverfält.

Sköna, hjertans-tröstliga bild, mins ögons
 Enda lust och rosamma fägnad; du, som

Väcker i mitt sinne så kyska, goda,
Heliga tankar!

Jag bekänner mig hafva gjort ett lyckligt
Byte. Eld och band äro släckt' och slitna;
Ära, dygd och blygd i mitt unga hjerta
Plantad' i stället.

Klara sköld, och du! deruti jag finner
Skrifven all min lycka: du äst mig kommen
Af en kär, hjert-älskelig hand; den jag skall
Vyrd' utan ända.

III.

UR BALLETTEN: DEN TRIUMPHERANDE PARNASSUS.

1.

Orpheus, med luta i hand, sittande vid Eurydice i
en båt, förde af Charon.

Si! hvad kan en söt musik förmå!
Det, som ingen kan, kan hon begå!
Nu min själs-lust har jag frälst ur Plutons haft*),
Medelst blott min sång och lutas ljufva kraft.

Eurydice.

Ack ädla ljus! o lif! jag ser en önskad hamn;
Men fruktar dock, jag dör igen i Orphei famn.

Charon.

Ditt spel, o Orpheus! och din kärstas söta sång
Har gjort mig vägen kort, som dock är mörk och lång.

2.

Sång af Kärleken, Freden och Dygden.

Efter en rasande storm, slagg, hagel och iliga hvirflar,
Skiner oss solen igen; mörker och dimma gå bort.
Den gullhåriga Phoebus klar uppstiger i höjden,
Ljuslig och uppenbar, glimmand' i gyllene vagn.

---

*) "Haf": fångenskap.

Hafvet och brusande flod sig sakta; de berg-höga böljor
 Lägga sitt ifriga ras, bullra nu icke som förr.
 Örlog, omenskliga krig, rof, brand, lands-ödande, fängslan,
 Jemmer och ynkelighet, gräslig' ohörliga mord,
 Nu äro nederlagd'; allt ondt, all fejd har en ända.
 Mars är i bojor satt; Fred håller örlog i band.
 Seger är i förbund med Fred: båda, krönta med ära;
 Fred hafver hämtat igen Dygd, som i elände var.
 Dygd var i landsflykt; trängd, förföljd, förjagad af örlog.
 Kärlek är funnen igen, frusen och illa beklädd.
 Denne låg, hel förglömd, uti köld; försmäktad af hunger;
 Nu är ock han uppqvickt, fägnad af all' i gemen.
 Ej, du hög-älskliga ro! huru ljuft, huru täckligt är, der
 Kärlek och Dygd och Fred hålla hyarandra i famn!
 O Svea Drottning! Dygdfulla, kärliga, frida Furstiuna!
 Dig bära vi (näst Gud) tack, för hin önskade fred.

5.

En Siren eller Hafsfru, mellan två Dryader.

Hjertans lust! si hafvet, huru stilla
 Det ligger, som en glittrand' spegel,
 Så blankt, som silfver smält i degel;
 Allt är blidt, och höres ingen villa.
 Marken står i flor och fullan grödna,
 Och skogen bär sitt löf i fägring;
 På bergen, djuren ha sin lägring,
 Intill dess, att dagen synes rödna.
 Kyle vestvind saktlig börjar susa,
 Små fåglar leka, pittra, springa;
 Fru Näktergal man hörder klinga!
 Allt fröjdar sig: ty här bo Pax och Musa.

4.

De sju Vise af Grekland.

Vår börd, vårt hem vi fordom hade
 Uti de Grekers land.
 Men ack! en omild Mars dem lade
 Inunder ok och trældoms band.

Då blefvo vi, samt Muser, strödde
 Omkring i verlden, bredt och vidt;
 Och hade varit all' förödde,
 Om icke några Visas nit
 Oss hade frälst, oss velat hysa
 Och blidt anamma i beskydd.
 Men nu — nu syns oss åter lysa
 En sol, med Visdoms-ljus beprydd;
 I dess beskärm vi hoppas finna
 En stadig, evig blifvand' ro:
 Den stora Svea Konunginna
 Vill, att vi jemt hos Hene bo.

5.

De nio Muserna och de tre Gratierna, infarande i
 en försilfrad vagn, blomsterbeströdd, dragen
 af två Lejon, som köras af Amor.

Vårt rikets fromma
 Står nu i blomma,
 Bragt i högsta flor;
 Parnassi höjder,
 I lust och fröjder,
 Firas af vår chor.

Aganippes källa
 Begynner hälla
 Christalline-flod:
 Hon, som tillförne,
 Torr, ibland törne,
 Öfvergifven stod.

Den halft begrafne,
 Död-bleka Daphne,
 Har fått löf och lif:
 Hon gror, och grönskar;
 I Svea, önskar
 Hon sig sitt förblif.

De nakna Gratiern,
 Amors Amasier,
 Löje, Skämt och Lek,

Gå städs i dansar,
Bekrönt' med kransar,
Vet' af intet svek.

All sinnrik tunga
Nu höres sjunga,
På mångfaldigt vis,
Christinæ dater;
Ja, Turk och Tater *)
Bära Henne pris.

6.

**Poesiens upprättare Homerus, Pindarus, Virgilius
och Horatius.**

Ehvar Parnassus grönskar, grönskas och Poeter;
Hvar Phoebus är, med Muser, är ock deras ätt.
I Grekland fåfängt man, numer, Parnassum leter;
Den finns i Svea-land, med allt sitt folk, försätt.

7.

Aurora och Muserna
i den stora slutballetten, "hvarunder hela Parnas-
sen blifver glänsande, och upplyst i prakt och
härlighet."

En purpur-liflig, fin Aurora
Dig stiger upp, o Svea kär!
Lycksalighetens horn hon bär,
I följe med den blomstrand' Flora.

Den länge önskad', ofta spådde,
Den första världens Gyllne Tid
Dig yppas, Svea, ljuf och blid:
Christinæ hand dig det förmådde.

Gustavi arm, Christinæ hand är
Den Gud, igenom himmelsk kraft,
Har gjort så stark och segerhaft *),
Att still't är örlog, krig och klander.

---

*) Tatare', Tartar.

***) "Sieghaft."

I landet blomstras pris och heder,
 Af allt hvad som man lära må,
 Af allt hvad mans-vett kan förstå,
 Af allsköns dygd och ädla seder.

Den Gud, som i vårt land så fogat,
 Att åkerman af ingo vet,
 Det annat är än rolighet,
 Att svärden smidts till rist och plogar;

Den regn och solsken har i händer,
 Och råder öfver Jupiter,
 Den Phoebi klarhets mästar' är:
 Vår brist i ymnighet han vänder.

Den samme Gud, han låte skina
 Sin' blida ögons nåde-sol,
 På Svea Drottning's rikets stol,
 Och fröjd' oss länge med Christina!

IV.

SILKES-MASKEN.

Sonett.

Håll stilla, mitt förnuft! dig saktelig' besinna,
 Hvad detta vara må? Du ser här en figur,
 En usel naken kropp, en mask, ett kreatur
 Som ingen skepnad har; der intet är till finna

Som ögat lyster se. Men märk! här ligger inna
 Mer, än en tänka kan: en nyttig, ädel, pur,
 En sällsam, underlig, af Gud beredd natur;
 En mask, hvars spis är blad, hvars id är artigt spinna;

Hvars spånad silkes-tråd; hvars verk och väf är siden!
 Af blad gör han en skatt: tildess han, tom och mager,
 Invecklad in-dör i sin väf, och lifvet stäcker.

Men se! En ny figur, med vingar prydd, med tiden
 Här kommer fram igen, uppqvickter, fin och fager;
 En liflig Sol hans själ med kraft, en gång, uppväcker.

I den äldsta samlingen af Stjernhjelm's skaldeqväden, *Musæ Suethizantes*, har denna Sonett följande öfverskrift: "*Emblema Authoris. Bombyx ovo suo textili exiliens alis auctus.*"

*Pascitur hic foliis deformis; serica reddens,
Immoritur telæ: ut pulchrior exiliat.*

Kling-Dikt på Authoris Sinn-beläte, en Silkes-Matk".

V.

EPIGRAMMER.

I.

Helsan.

Helsan är allt. Allt, allt är allsintet, der intet är Helsan.
Kongliga våld, makt, prakt, gull, vett, är allsinte mot
Helsan.

Rikedom, ungdomslust, konst, gunst, äro vanskliga gåfvor,
Kommande, gångande, som en vind; tacknämliga, Ijufva,
Dock ej längre, än Helsan är hos: viker hon, fare väl Fröjd!
Helsan allen är, i hvilko beror vår verldsliga sällhet.
Helsa till lif och själ gifve Gud, vår eviga Helsa!

Egentligen är detta lilla stycke slut-afdelningen af ett längre, i alexandriner författadt, och kalladt "Helso-Pris"; under hvilken titel stod i äldsta upplagan tillagdt: "Fattadt af G. Stjernhjelm: i gröna gräset vid Jacobsdal *). *In Julio circa ortum Sirii, Anno Christi 1668; ætatis anno pene completo 68.*" Den föregående alexandrinska afdelningen är (jennförelsevis) mindre lyckad; man tycker sig dervid sakna en "sista hand"; emellertid gifver det hela dock intrycket af en frisk och glad ålderdom.

*) Nu Ulriksdal.

2.

Månan,
den en hund skäller på.

Månan i tysthet går sin gång, och aktar ej hundglafs;
Så gör en lastlös man, som ärliga lefver i stillo,
Ler åt gabbare-gläns och klaffare-tunga föraktar.

Detta epigramm — i alla tider träffande och användbart! — plägade under nästföljande århundradet esomoftast åberopas af Sveriges Vittre och Lärde. Man sökte deri en sköld, ett afvärjande vapen mot allt bakdantande och vrångvist häcklande.

VI.

HEROISK FÄGNESÅNG

PÅ

DROTNING CHRISTINAS FÖDELSEDAG *).

Upp, upp, Aurora! kom! Hvar blifver du så länge?
Jag menar, nu är tid, att man står upp af sänge.

Lägg an din mantel röd; slå ut din' gyllne hår;

Din' rosenkiuder te; låt se din' ögon klar.

Och du, som himlens höjd bepryder öfver alla,

Du, qvicke Phosphorus, den vi på svenska kalla

Den ljufve Morgonstjern! Hvar blifver du? stig opp!

Stig opp; säg Phoebus an, att han sig till sitt lopp

Som snarast färdig gör. J Timmar, Phoebi tärnor,

Fort, spänner an; med vagn, med hästar fram! Och Stjernor,

J, Nattens barn, gif' rum! — Se, Phoebus, gyllend-klar,

Nu hastar till sitt spann, är färdig, käck och snar.

Ja, kom, kör på! låt vidt de fagra strålar glimma;

Din gyllen-glänsand' vagn, som skingrar tökn och dimma,

Låt rulla fort: bär oss en ljus och klaran dag;

En dag, som allom är till fögnad och behag.

*) 1643.

Klif upp, o Phoebe, högt i bimmels sal; låt skina
 Förutan moln och regn och snö, ditt ansigt fina!
 Gör anstand, och förbind den raske Aeolus,
 Att han instänger Nordan-gnall och Östan-brus.
 Den ljufve Zephyrus, han suse sött och sakta;
 Att luften, vattn och berg och dal må märk' och akta,
 Att denna dag är hög och helig Svea-män!
 Välan: J Svea-män, och så hvar unger sven,
 J rusten eder till; J gören eder färdig,
 Med hästar, spär*) och svärd; ty denne dag är värdig,
 Att firas i all prakt, torner- och riddarspel,
 I vin och gästeri, förutan vank och fel.
 J Fruer och Jungfrur skön', i guld och gyllenstycke,
 Med reverents gån fram i högtids skrud och smycke!
 Beviser eder fröjd med ljusligt tal och sång,
 Med visor, dans och lek, och allsköns äre-prång.
 Och se! hvar Nympha snäll, hvar herde och herdinna,
 I marken, tända bloss, och låta fröjd-eld brinna.
 På bygden höres rop, och skrik och skri af fröjd;
 Af glädje höres drön och dån, allt upp i höjd:
 Säckpipor, trummor, harpor, lurar, nyckelgigor,
 Allt bland hvart annat: kärngar, drängar, bönder, pigor,
 De dricka, dansa, flyga, flänga, glamma, gny;
 De qvåda, le, och gantas vid, i hvarjan by.
 I städer ock, så väl som slott och faste borger,
 Der höres ock, dess Gud ske lof, af inga sorger:
 Fioler, dulcian, och storta**), symphoni,
 Pandurer, och regal, och lutor, klinga fri'.
 En ljuf vocal-musik, basuner och cornetter,***)
 De gå i fullan svang bland pukor och trompetter.
 Se! Allt gläds öfverallt. Vårt hjerta, mun och ljud
 Dig tacka gladelig, allsvåldig' Herre Gud:
 Att Du vårt fädern'sland till stöd och uppehälle
 Har tillsatt och upphöjt uti sin Faders ställe,
 Det enda hjelte-blod; en öfverblifven qvist
 Utaf Hin Stores (ack! den Svea hafver mist!)

*) "Speer."

**) Ett slags blås-instrument.

***) Valdhorn.

Hin store GUSTAFS stam. GUSTAF! den verlden kände,
Bar under åt, och räds!, och vördning till sin ände.

Nu, Herre! Du, som i din arms kraft, underlig',
Beskyddat har vårt land, vår stat:vi bedje Dig:

Du värdes än Ditt folk beskärma! Och regera

Vår Drottning mild, allt med din Ande god! Förmera,

I Hennes ädla själ, all kunglig kraft och dygd,

Till hennes pris och lof; till fiend's hån och blygd;

Men oss, din' fosterfår, ditt helga folk och kyrko,

Till trygghet, värn och tröst; till frid, försvar och styrko!

Ack Gud! att jag mång' år må sjunga, denna dag,

Min Drottning's lof: vårt land till fröjd; Dig till behag!"

Det vore ej svårt, att betydligt öka dessa profstyckens antal; särdeles ur de, till större delen, i allahanda antika versmått författade Balletterna. Stjernhjälm synes hafva älskat dessa versmått mera, än de ny-europeiska, rimmade; och oförnekligt är, att han — vanligtvis — i de förra rör sig med större liflighet, säkerhet och konstfärdighet. Men det redan anförda bevisar tvifvelsutan fullt, hvad oss närmast låg om hjertat att bevisa: at Stjernhjälm ägde verklig natur-kallelse till Skald; att den grad, som han uppnådde i sina skaldegåfvors utveckling, är en aktningsvärd; och att han således med all rätt behåller det patriarkaliska rum, hvilket honom blifvit, med skyldig tacksamhet, inrymdt såsom den egentliga svenska skalde-konstens fader.

De finnas nämligen, som påstå, att han mindre fördes till sitt skaldskap af någon verklig, någon i hans inre ursprungligt tillvarande poetisk skapar-nödvändighet, än af ett patriotiskt interesse, hvaråt han

öfverlät sig, icke utan ett visst mått af talent, men hufvudsakligt drifven af en reflecterande afsigt. Såsom han i allmänhet (säga de) var ett klyftigt, qvickt och fyndigt hufvud, med sitt öfriga lärdoms-förråd äfven förenande en grundlig kännedom både af de Gamles och af det Nyare Europas vitterhet, samt dertill mera smak, än någon af sina samtida, att begagna dessa vitterheters anvisningar eller ledning vid poetiskt-philologiska rön med sitt eget modersmål: så fattade han, liksom han öfverhufvud med sinnrikhet och framgång försökte sig i nästan hvarje på den tiden förevarande art af forskning och skriftställeri, omsider det beslut, att äfven i Vitterheten förvärfva åt sitt segerkrönta fädernesland äran af en egen litteratur, — som redan vid sitt första uppträdande skulle vara mäktig, att med de högst-bildade europeisku nationernas ingå i täflan; och han lyckades deri — ungefär lika långt, som han lyckades i allt annat. Vi neka ej, att detta påståande har ett sken af sanning. Dem, som göra det, ha vi jemväl hört åberopa den sena (nämligen åtminstone fyrtio-åriga) ålder, i hvilken Stjernhjelms först grep till skaldelyran. Han vore på det viset ett slags svenskt motstycke till Alfieri, hvilken först i sin sednare mannaålder började idka poesi, och författa tragedier; churu, då Alfieris afsigt härvid egentligen var, att väcka sina landsmän till storsinnade moraliska och politiska tänkesätt, Stjernhjelms uppsåt onekligen var (äfven såsom betraktadt ur nyssnämnda

synpunkt) ett mera rent ästhetiskt, eller ett mera vitterheten såsom vitterhet åsyftande. Den sist andrag-na omständigheten bevisar, mellertid, ej mycket, — om den ens bevisar något. Själens ungdom har, hos så mångt snille, ådagalagt sitt oberoende af kroppens; Gluck framträdde såsom musik-författare först efter sitt fyrtionde år, och Rousseau diktade sin känslöglödande roman, *La Nouvelle Heloise*, ej före uppnåendet af en än längre framskriden lefnadsålder. Dessutom — hvem vet, hvad, eller huru mycket, Stjernhjelm kan hafva tidigare skrivit, som han sjelf ej funnit värdt offentlighet, eller åtminstone ej värdt att sedermera, såsom blifven ett allmänneligen erkändt svenskt skaldemönster, vidkännas? Det är ingalunda osannolikt, att flere af de anonyma qväden, hvilka ännu finnas kvar från sjuttonde århundradets första decennier och tiden af tretti-åra kriget, äro diktade af honom, i hans yngre dagar. Så t. ex. den visa, som, under öfverskrift "Balen", träffas i "Poetisk Kalender för år 1816", i den samling af svenska fornsånger, hvilken denna afhandlings författare der infört och kallat "Nordmans-harpan" *). När man jemnför den derstädes gifna målningen af dåtidens fröjde-seder och sällskaps-förlustelser, med den, som förekommer i den nyss anförda "Heroiska Fägnesången", så är i lynne, språk, styl, ton mycken anledning till den gissning,

---

*) Sid. 101.

att "Studenten", som helsar åhöraren eller läsaren i detta qvådes slut-stropher, är Stjernhjelm:

"Vill någon fråga om denna ringa dikt?
 Hvad hon betyder, det är direct:
 Af en ung Student hon qvädin är,
 Hvert rättskaffens hjerta skänkt och förär'd.

Härmed *valete*, ungersvenner all',
 Jungfrur och mör till ett stort tall!
 När J sjungen denna ljufliga sång,
 Dricker min skål, önsker mig god' nätter mång'!"

(Hvarvid ock dessutom, huru han ännu på äldre dagar stundom slog sig lös, kan efterses i hans *Discursus Astro-Poeticus mixtus et comicus* *); der, bland de första verserna, en Satyrus från Skåne svarar den till krig uppmanande Mercurius:

"Som Gud vill, Bror lill! *non est locus aptior ullus, Armorum satis est*; en bonde går ock uti fältet.
 Bössor har ock hvar man; *quid restat? nihil, nisi matsäck*").

Hvad åter beträffar, att han skall — jemnt upp — hafva lika mycket lyckats i sina skalde-försök, som i sina andra auctorliga experimenter, och således ändock icke till den fullkomlighet, som bestämdt intygar någon

---

*) Hammarsköld har i sin upplaga intagit den, efter en afskrift i Palmsköldska Samlingarna; troligen af det skäl, att den var, hos Stjernhjelm's samtida, berömd för sin macaroniska qvickhet. Skalden kallar sig här: *Gratius Major Micropolita, Astro-Poeta et utriusque Hilaritatis Candidatus*. Det hela är en satir på politiskt sqvaller, eller på vissa "allmänna opinioner", som i den tiden voro gängse. Sondén tycker, att denna *Discursus* kunnat, utan skada, förblifva otryckt. Ur rent ästhetisk synpunkt kan man ej annat, än tycka som han.